

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.03.2009, sp. zn. 29 Cdo 2387/2007, ECLI:CZ:NS:2009:29.CDO.2387.2007.1

Číslo: 18/2010

Právní věta: Věřitel může postoupit pohledávku z bankovní záruky, aniž by současně postoupil pohledávku bankovní zárukou zajištěnou, jen jde-li o bankovní záruku, která nemá - ve vztahu k pohledávce zajištěné - subsidiární a akcesorickou povahu (tzv. bezpodmínečná záruka). S postoupenou pohledávkou zásadně přechází na postupníka i pohledávka, již je postupovaná pohledávka zajištěna (§ 524 odst. 2 obč. zák.); možnost samostatného postoupení pohledávky z tzv. bezpodmínečné bankovní záruky tím není dotčena.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.03.2009

Spisová značka: 29 Cdo 2387/2007

Číslo rozhodnutí: 18

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla:

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O b v o d n í s o u d pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 16. 12. 2004 zamítl žalobu, jíž se žalobce vůči žalované Č. bance, a. s. (dále jen „banka“), domáhal zaplacení částky 926 520 Kč s příslušenstvím z titulu bankovní záruky.

Soud prvního stupně - odkazuje na výsledky provedeného dokazování - vyšel z toho, že:

1) záruční listinou č. 3378-97/LI se banka zavázala uspokojit konečnou pohledávku věřitele „ze specifikovaného úvěru, poskytnutého K. bankou dlužníkovi“ H., s. r. o. (dále jen „dlužník“), „do výše 60 % z konečné pohledávky, maximálně však 1 500 000 Kč“, s tím, že dle čl. IV. odst. 2 písm. a) záruční listiny „k vyplacení záruky na plnění ze záruky věřitel doručí kdykoliv v průběhu zaručovaného úvěru, nejpozději však do jednoho měsíce po konečné splatnosti zaručovaného úvěru výzvu k vyplacení plnění ze záruky, v níž uvede výši pohledávek na jistinu po lhůtě splatnosti ke dni sepsání výzvy“;

2) na majetek dlužníka byl dne 18. 8. 2000 (usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích) prohlášen konkurs;

3) podáním ze dne 18. 7. 2001, doručeným bance 24. 7. 2001, vyzvala K. banka, a. s., žalovanou k plnění ze záruční listiny.

Cituje ustanovení § 14 odst. 1 písm. g) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“) a ustanovení § 316 odst. 1 obch. zák., soud prvního stupně uzavřel, že „podmínkou pro plnění ze záruky bylo, že žalobce, resp. jeho právní předchůdce uplatní výzvou žalované plnění ze záruky do jednoho měsíce po konečné splatnosti zaručovaného úvěru“. Jelikož úvěr poskytnutý dlužníkovi se stal splatným 18. 8. 2000 (prohlášením konkursu na jeho majetek), vyhodnotil soud prvního stupně výzvu K. banky, a. s., k plnění ze záruční listiny jako opožděnou.

M ě s t s k ý s o u d v P r a z e k o d v o l á n í ž a l o b c e r o z s u d k e m z e d n e 1 9 . 4 . 2 0 0 6 r o z s u d e k s o u d u p r v n í h o s t u p n ě p o t v r d i l .

Odvolací soud v první řadě, vycházející z článků II. a IV. záruční listiny, dovedl, že jednoměsíční lhůta, jejíž běh počíná od splatnosti zajištěného úvěru a jež je stanovena k uplatnění výzvy k plnění z bankovní záruky, nepatří mezi podmínky, jejichž nesplnění způsobuje „odpadnutí“ povinnosti banky poskytnout plnění z bankovní záruky. „Nesplnění lhůty není v textu záruční listiny výslovně spojeno s žádnou sankcí a žádná sankce nevyplývá ani z textu zákona (§ 313 a § 319 obch. zák.)“, protože je třeba tuto lhůtu „posoudit“ jako lhůtu pořádkovou, jejíž nesplnění má za následek pouze skutečnost, že banka záruku poskytující se nedostane se svým plněním do prodlení.

Přes shora uvedené však shledal rozhodnutí soudu prvního stupně věcně správným.

Bankovní záruka, pokračoval odvolací soud, je samostatným zajišťovacím institutem (odlišným např. od ručení), přičemž ručitelem z bankovní záruky může být toliko banka, zákon při bankovní záruce dává širší možnost ručiteli upravit podmínky záruky a banka je obvykle na základě výzvy věřitele povinna plnit, aniž by byl předtím vyzván k plnění dlužník. Právě v takovém případě, kdy nemusí být před výzvou bance uskutečněna výzva k plnění vůči dlužníku, platí (viz ustanovení § 318 obch. zák. a contrario), že právo z bankovní záruky je samostatně převoditelné, tj. převoditelné nezávisle na právním osudu zajištěné pohledávky.

Jelikož v projednávané věci ze záruční listiny nevyplývá, že by výzvě vůči bance (poskytovatelce záruky) musela předcházet „nevyslyšená“ výzva k plnění učiněná vůči dlužníku, byla práva z bankovní záruky převoditelná samostatně. Měla-li K. banka, a. s., v úmyslu postoupit práva z bankovní záruky „na třetí subjekt“ (žalobce), musela tak učinit písemným dvoustranným právním úkonem, tj. smlouvou o postoupení pohledávky, která by splňovala všechny náležitosti určitého, srozumitelného a jasného projevu vůle. V situaci, kdy „k žádné takové smlouvě o postoupení pohledávky z bankovní záruky nedošlo“ (smlouva o postoupení pohledávky uzavřená mezi K. bankou, a. s., a žalobcem dne 7. 9. 2001 obsahovala pouze specifikaci pohledávky ze smlouvy o úvěru a pohledávky ze smlouvy o běžném účtu s jejich příslušenstvím a právy souvisejícími), odvolací soud uzavřel, že pohledávka z bankovní záruky na žalobce převedena nebyla a žalobci tak „nesvědčí právní titul k vymáhání tohoto plnění“.

Proto z důvodu nedostatku aktivní věcné legitimace žalobce rozhodnutí soudu prvního stupně v zamítavém výroku ve věci samé potvrdil.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, odkazuje co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a považuje právní závěr odvolacího soudu ve výkladu ustanovení § 318 obch. zák. a § 524 obč. zák. za rozporný s hmotným právem.

Dovolatel především zdůrazňuje, že z článku IV. záruční listiny jednoznačně vyplývá, že k vyplacení zálohy (i doplatku) na plnění ze záruky musí věřitel doručit bance prohlášení, podle něhož byl

dlužník řádně upomenut o zaplacení splatných pohledávek a svůj závazek ani ve stanovené náhradní lhůtě nesplnil. O případ, kdy by věřitel mohl postoupit svá práva z bankovní záruky samostatně (§ 318 obch. zák.), tak nejde.

Dále (bez ohledu na shora uvedené) namítá, že při výkladu smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 7. 9. 2001 odvolací soud nerespektoval ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák. a ustanovení § 266 obch. zák. S poukazem na obsah smlouvy o postoupení pohledávky oproti odvolacímu soudu zdůrazňuje, že spolu s „hlavní“ pohledávkou (rozuměj pohledávkou ze smlouvy o úvěru, zajištěnou bankovní zárukou, a pohledávkou ze smlouvy o běžném účtu) byla na žalobce převedena i práva s „hlavní“ pohledávkou spojená, nehledě na to, že smluvní strany si sjednaly, že postupitel má nárok na část plnění od banky z titulu záruční listiny.

Konečně dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil, ačkoliv shledal závěry, na nichž soud prvního stupně založil své právní posouzení věci, nesprávnými a aniž žalobce upozornil na svůj názor ohledně (ne)existence aktivní věcné legitimace žalobce.

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání žalobce je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a je i důvodné.

Nejvyšší soud, jsa vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich obsahovým vymezením (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu zejména co do správnosti právního posouzení věci.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 313 obch. zák. bankovní záruka vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině.

Podle ustanovení § 317 obch. zák., nevyplývá-li ze záruční listiny něco jiného, nemůže banka uplatnit námitky, které by byl oprávněn vůči věřiteli uplatnit dlužník, a banka je povinna plnit své povinnosti, když o to byla požádána písemně věřitelem. Předchozí výzva, aby dlužník splnil svůj závazek, se vyžaduje, jen když to stanoví záruční listina.

Podle ustanovení § 318 obch. zák., jestliže podle záruční listiny je věřitel oprávněn uplatnit svá práva z bankovní záruky, jen když dlužník nesplní svůj závazek, může věřitel postoupit svá práva z bankovní záruky pouze s postoupením pohledávky zajištěné bankovní zárukou. Podle ustanovení § 524 obč. zák. věřitel může svou pohledávku i bez souhlasu dlužníka postoupit písemnou smlouvou jinému (odstavec 1). S postoupenou pohledávkou přechází i její příslušenství a všechna práva s ní spojená (odstavec 2).

Z výše citovaného ustanovení § 313 obch. zák. je zřejmé, že povinnost banky k plnění dle bankovní záruky lze vázat jednak na nesplnění určitého závazku třetí osobou (dlužníkem), jednak na splnění

jiných podmínek stanovených v záruční listině. V tomto kontextu je pak nepochybné, že úprava obsažená v ustanovení § 318 obch. zák. (co do možnosti věřitele postoupit práva z bankovní záruky pouze s postoupením pohledávky zajištěné bankovní zárukou) se může uplatnit právě a jen v prvním z uvedených případů, tj. v situaci, kdy má banka povinnost uspokojit věřitele, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek, a nikoliv tam, kdy povinnost plnit dle bankovní záruky vzniká splněním jiných podmínek stanovených v záruční listině.

Přitom je dále nezbytné respektovat, že při bankovní záruce vzniká v zásadě právně samostatný závazek banky, který je závislý na existenci zajišťovaného závazku, jen když to vyplýne z obsahu záruční listiny (§ 317 obch. zák.). Nevyplývá-li z obsahu bankovní záruky něco jiného, má tato záruka povahu bezpodmínečné bankovní záruky (tj. záruky na první výzvu a bez námitek). Při této formě bankovní záruky se neuplatní ani princip akcesority, ani princip subsidiarity. Právě vzhledem k samostatnosti závazku banky lze jemu odpovídající právo převést na jinou osobu postoupením pohledávky nezávisle na postoupení zajištěné pohledávky. Naopak v rozsahu vyplývajícím ze záruční listiny může mít bankovní záruka podmíněnou povahu a banka si v ní může vyhradit některé nebo všechny námitky, které má vůči věřiteli v souvislosti se zajištěným závazkem dlužník. V záruční listině tak může být stanovena (v určitém rozsahu nebo zcela) akcesorita bankovní záruky, jakož i subsidiarita bankovní záruky (např. věřitel musí napřed požadovat zaplacení na dlužníku, nebo jej žalovat či dokonce neúspěšně vést exekuci na jeho majetek). Právě v takových případech lze pohledávku z bankovní záruky postoupit jen se současným postoupením pohledávky bankovní zárukou zajištěné (v právní teorii viz Ludvík Kopáč, *Obchodní kontrakty*, I. díl, *Obecná úprava obchodních smluv*, PROSPEKTRUM Praha 1993, str. 179 – 183).

Založil-li odvolací soud závěr o tom, že v daném případě mohla být pohledávka z bankovní záruky postoupena samostatně, jen na skutkovém zjištění, podle něhož dle záruční listiny nemusel být před výzvou bance vyzván k plnění dlužník, aniž se blíže zabýval obsahem záruční listiny z hlediska (bez)podmínečnosti bankovní záruky, jde o závěr neúplný a tudíž i nesprávný.

Nesprávným dále Nejvyšší soud shledává právní posouzení věci odvolacím soudem i co do výkladu § 318 obch. zák. Z uvedeného ustanovení sice lze výkladem a contrario dovodit možnost postoupit pohledávku z bezpodmínečné záruky samostatně (aniž by byla postoupena pohledávka bankovní zárukou zajištěná), nicméně tento závěr neznamená vyloučení úpravy obsažené v § 524 odst. 2 obč. zák. Právy s postupovanou pohledávkou spojenými se ve smyslu shora uvedeného ustanovení rozumí především práva věřitele na zajištění pohledávky (srov. např. Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 665), přičemž není pochyb o tom, že bankovní záruka má (obecně) zajišťovací povahu. Jinak řečeno, to, že v určitém (výše popsaném) případě může být pohledávka z bankovní záruky postoupena samostatně (aniž by současně byla postoupena pohledávka bankovní zárukou zajištěná), nevylučuje, aby k přechodu pohledávky z bankovní záruky došlo (za předpokladu, že pohledávka z bankovní záruky již nebyla dříve postoupena) v důsledku postoupení pohledávky bankovní zárukou zajištěné (k tomu srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2009, sp. zn. [32 Cdo 4056/2008](#)).

Nejvyšší soud proto, aniž se zabýval dalšími dovolatelem výslovně uplatněnými dovolacími důvody, rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

V další fázi řízení odvolací soud při respektování výkladových pravidel obsažených v ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák. a § 266 obch. zák. opětovně posoudí obsah záruční listiny a smlouvy o postoupení pohledávky, přičemž neopomene přihlídnout i k tvrzením žalobce obsaženým v dovolání.